

תקשורת המונים בעימות המוגבל

התקשורת הפכה לאחד מממדיו המרכזיים של שדה הקרב – במיוחד בעימות מוגבל. צבא שמזניח את הממד הזה יובס במערכה, גם אם יעלה בידיו לסיים את כל העימותים בשטח בניצחונות מוחצים

תא"ל רון כתרי וסא"ל (מיל') אפי מלצר

כללי

מלחמת המפרץ, שהתנהלה לפני יותר מעשור במרחבי חצי האי ערב בין הקואליציה בראשות ארה"ב לבין צבא עיראק, התאפיינה בסטרטליות תקשורתית כמעט מלאה. שדות הקרב היו בעיקר מרחבים בלתי מיושבים מסביב למפגש הגבולות בין כוויית, ערב הסעודית ועיראק – מה שהשאיר את שדה הקרב התקשורתי בידי דוברי הצבאות והמדינאים של שני הצדדים הנלחמים. לנציגים של תקשורת ההמונים לא הייתה לרוב שום אפשרות להצליב את המידע הרשמי שקיבלו מהדוברים עם מידע ממקורות אחרים.

בעוד שהאמריקנים מסרו פעם אחר פעם בתדרוכים מבוזבזים היטב צילומים של פצצות חכמות פוגעות ביעדים שלאיש לא היה מושג מדויק מה הם, הקפידו העיראקים לקחת את כתבי החוץ אך ורק למקומות אזרחיים שנפגעו על מנת להבליט את היותם קורבנות ל"תוקפנות" אמריקנית. מהחזית עצמה לא הציגו העיראקים מידע כלשהו – אף לא את המעט שהציגו האמריקנים – ובכך תרמו את תרומתם לערפול התמונה הכללית.

הסטרייליות התקשורתית שאיפיינה את מלחמת המפרץ נבעה איפוא משתי סיבות מרכזיות: העובדה שהמלחמה התנהלה במקום לא מיושב – במדבר – והעובדה ששני הצדדים הלוחים מים עשו כל מאמץ כדי לא להעביר לתקשורת מידע רלוונטי על מהלך הקרבות. באופן לא מפתיע, עשר שנים אחר כך, דו"ר מים מאפיינו של

שדה הקרב באפגניסטן לאלה שהיו במדבריות ערב: סגירות כמעט מוחלטת מפני התקשורת ו"אחזית עיניים" בדמות מסך הטלוויזיה המרצד בגוון ירקרק...

למדינה, המתמודדת באזורים מיושבים עם אויב שאינו מדינה, אלא ארגון או יישות מדינית, אין פריווילגיה דוגמת זו שממנה נהנתה ארה"ב במפרץ ובאפגניסטן. יש לכך שתי סיבות מרכזיות:

1. בעימות אסימטרי שכזה יש לארגון אינטרס עליון להציג את מאבקו בעולם על מנת לגרוף אהדה.
2. בשטחים מיושבים קל יותר להפעיל כתבים וצלמים מאשר במדבריות.

התוצאה היא שהצד החזק מבחינה צבאית בעימות אסימטרי כזה צריך לקחת בחשבון שכל פעולה שלו מלווה בסיקור עיתונאי צמוד, שאין ביכולתו למנוע.

תרבות תקשורתית חדשה בשדה הקרב המודרני

יכולתה של תקשורת ההמונים להימצא בתוך שדה הקרב מעלה דילמה חדשה בפני המפקדים שבשטח, המפקדים שבמטות ואף בקרב המדינאים. עיקרה הוא השאלה, שעליה יש לענות כל פעם מחדש לפני כל מבצע צבאי: מה עדיף, ניצחון קנה התותח ותפיסת שטחים או טיפול מושכל בעדשת המצלמה שמשוטטת בשטח?

לרוב מייחס הצבא את עיקר החשיבות להישג הפיזי בשטח, כי כך מחונכים אנשי הצבא. לעומת זאת הצד החלש בעימות – הארגון או היישות המדינית – מבינים בדרך כלל שלעדשת המצלמה יש השפעה רבה על תוצאות העימות הצבאי, ולכן הם מייחסים לא פעם חשיבות רבה יותר להישגים ההסברתיים – שיועברו באמצעות המיקרופון, העיתון, הטלוויזיה והאינטרנט לקהל צרכני המדיה – מאשר להישגים הפיזיים בשטח. הסיבה לכך היא שדעת קהל אוהדת

סא"ל (מיל') אפי מלצר
עורך "מערכות"

תא"ל רון כתרי
דובר צה"ל

שניתן לה על-ידי מנהיגים בלא לקבל את רשותה. כיום תקשורת ההמונים היא חלק מהמלחמה ולא רק כמסקרת אותה, אלא ככלי לחימה ממשי – חשוב לא פחות, ולעיתים אף יותר, מהטנק ומהיחידה הצבאית, ובעימות המוגבל אף חשוב מהם.

עד עתה הייתה תקשורת ההמונים בתווך שבין ההתרחשויות בשדה בקרב לבין הצרכן שלה ועשתה את מלאכתה משני טעמים עיקריים:

1. מתוך התפיסה של "זכות הציבור לדעת" – דהיינו כדי להביא לציבור מידע רב ככל האפשר. במשטר דמוקרטי זהו כמעט תנאי יסוד לקיומו התקין.

2. מתוך התחושה שהיא פועלת "בשם הציבור". התקשורת לקחה לעצמה את המנדט לדבר בשם הציבור אצל מנהיגיו. כך היא גם מייצגת לכאורה את הציבור בפני הצבא ומערכת הביטחון של מדינה.

העימות המוגבל, כפי שלמדנו להכירו בעשור האחרון – למשל בקוסובו ובשתי האינתיפאדות וכעת אף באפגניסטן – הוסיף לתקשורת ההמונים נדבך השלישי. כיום תקשורת ההמונים היא גם כלי ממשי – ולעתים עיקרי – להשגת יעדי המלחמה בידי המצביאים והקברניטים.

הנדבך השלישי הזה עלה ותפס את מקומו בעולם התקשורת של סוף האלף הקודם בעיקר כתוצאה מעלייתם של ארבעה גורמי יסוד משפיעים עיקריים.

גורמי יסוד חדשים בתקשורת ההמונים

1. שינויים מפליגים בתחום הטכנולוגי

■ **הקצב.** מערכות התקשורת מתמודדות עם התרחשותם של אירועים תקשורתיים בקצב שהוא מהיר הרבה יותר מכפי

לוחצת על המדינאים שלה לסייע לצד שאיתו היא מזדהה. לארגון ברור כי ניתן לנצח בשדה הקרב הפיזי ולהפסיד את המלחמה. באותה מידה בדיוק ניתן להפסיד מלחמה בשדה הקרב ולקטוף פירות מדיניים נאים באמצעות דעת קהל, שהוכונה על-ידי תקשורת ההמונים.

שדה הקרב בעימות המוגבל

מאפייניו הייחודיים של שדה הקרב בעימות המוגבל – כגון שתי האינתיפאדות – הביאו מנהיגים של מדינות ושל ארגונים פוליטיים להשתמש בתקשורת ההמונים כחלק אינטגרלי ובעל חשיבות עליונה במסגרת האסטרטגיה הכללית שלהם בניהול מאבקם המזוין בדרכם להשגת הישגים מדיניים.

מנהיגי מדינות וארגונים למדו כי הגעת שדה הקרב בזמן אמת – או כמעט בזמן אמת – לסלון הצופים משפיעה על התנהגותם ועל דעתם ובכך על דעת הקהל הרלוונטית להם. ההבנה הזאת, שהלכה והעצימה בחצי השני של המאה ה-20, הגיעה לשיאה בעימותים מוגבלים שהתנהלו בסוף אותה המאה. מתוך כך הפכו כלי התקשורת לאחד הכלים העיקריים שביד המנהיגים להשיג את יעדיהם הפוליטיים והמדיניים. בעיקר בעימותים מוגבלים מתקבלות התוצאות הממשיות בשדה הקרב כחשובות פחות בדרך להשגת היעד הפוליטי או המדיני; העיקר הוא האופן שבו נראים הדברים בעיתונים, בטלוויזיות, באינטרנט ונשמעים ברדיו. המציאות לימדה אותם כי השגת הצלחה במישור הזה עשויה להבטיח את יעדיהם הפוליטיים והמדיניים גם אם הישגיהם בשדה הקרב יהיו דלים.

כל אלה הביאו תפקיד חדש לתקשורת ההמונים – תפקיד

בלבד. כך, למשל, יש להבין רבות מההפגנות שיזמו הפלסטינים, ושהם שלחו נשים וילדים להתעמת עם חיילי צה"ל. להפגנות כאלה הוזמנו מראש נציגים של כלי התקשורת, וכל מהלך לא זהיר של חיילי צה"ל – למשל הכאת מפגינה – היה משודר מיד לכל העולם ופוגע בדימוי של ישראל.

2. שקיפות המצב

הפיתוחים הטכנולוגיים מאפשרים היום לכל אדם להיות כתב – גם אם הוא לא הוכשר לכך, ושום כלי תקשורת אינו מעסיק אותו בקביעות. הדבר בולט, למשל, בעת פיגועים, שבהם עוברי אורח הופכים לכתבים לרגע – עד לבוא הכתבים המקצועיים. התופעה הזאת בולטת גם בשטחים, שבהם לא תמיד יכולים הכתבים המקצועיים להגיע לאזורי פעילות, ואז מחליפים אותם – לפחות באורח זמני – תושבים מקומיים.

כתוצאה מכך כמעט בלתי אפשרי כיום למנוע הפצת מידע לא רצוי מאזורים מיושבים – מה שמביא לשקיפות רבה של ההתרחשויות בשטח. מסקנה: מי שרוצה לחסום זרימה של מידע על-ידי סגירת שטח ומניעת כניסה של עיתונאים, נידון לכישלון מראש, שכן הוא עתיד לגלות שרבים מהתושבים המקומיים הופכים לעיתונאים מתנדבים. מכאן שמפקדים תמיד צריכים לקחת בחשבון שיש אנשי תקשורת בשטח, גם אם בפועל נאסרה כניסתם.

לשקיפות המצב תורם גם ריבוי הערוצים. אפילו בישראל חלפו הימים, שבהם רק ערוץ אחד היה ממונה לא רק על תיאור המציאות, אלא גם על פירושה. כיום פועלים ערוצים רבים, המתחרים ביניהם – מה שמדרבן אותם להשתדל יותר בהבאת "חומרים" מהשטח ובפירושם לצופים, למאזינים ולקוראים. את הלהיטות הזאת ל"חומרים" חדשים – להיטות הנובעת, כאמור, מהתחרות

ההולכת ומחריפה – יכול כל צד לנצל, למשל להחדרת צילומים המשרתים את עניינו. זו גם המגרעת המרכזית של תופעת השקיפות, שנראית, לכאורה, חיובית מאוד. כלי תקשורת, הניזונים – בין אם מחוסר ברירה ובין אם מרצון – ממערכת דוברות מאורגנת, עלולים לצייר בפני צרכניהם עולם לא אמיתי. יחד עם זאת יש לזכור שגם דיווחים מהשטח – בין אם של כתבים מקצועיים ובין אם של תושבים מקומיים, שהופכים לכתבים לרגע – חושפים תמיד רק חלק

שהיה בעבר. השידורים הישירים ברדיו, בטלוויזיה ובאינטרנט הפכו את תושבי העולם למעורבים בכל אירוע משמעותי על פני כדור-הארץ מייד עם התרחשותו.

■ **חדות התמונה.** כיום מסוגלים כלי התקשורת להעביר דיווחים מידיים כמעט על כל אירוע בחדות ובצבעוניות, שכמותן לא הכרנו בעבר. למשל, הדיווחים משדה הקרב הם כה חיים, עד כי צרכני התקשורת יכולים לחוש אותו בבתיהם כמעט בכל חושיהם. לכאורה יש בכך כדי להגביר את מעורבותם הרגשית של הצופים באירוע.

■ **זמינות תקשורתית.** אמצעי שידור וקליטה לווייניים מקילים על אנשי התקשורת להעביר את דיווחיהם – בתמונות ובמלל – מכל מקום לכל מקום על פני כדור-הארץ במהירות הבזק.

■ **נגישות לצרכנים.** אותם אמצעים טכנולוגיים, המקילים על אנשי התקשורת להעביר את דיווחיהם, גם מאפשרים לצרוך את התקשורת בכל מקום על פני כדור-הארץ. לרוב לא צריך הרבה יותר מאשר צלחות אנטנה קטנות.

■ **השידור הישיר** מאפשר לכתב להיות מדווח ופרשן כאחד. הפרשנות אינה חייבת להיות בהכרח בדברי הסבר המתלווים לכתבה המצולמת, אלא יכולה לנבוע מבחירת החומר המשודר ומהבלטתה של זווית מסוימת תוך הצנעתה או הסתרתה של כל זווית אחרת.

■ **ה־RE-PLAY.** האפשרויות הטכניות של כל מערכת תקשורתית להציג אותה תמונה פעמים אינן-ספור במשך דקות ארוכות יוצרות אירוע גדול יותר, לכאורה, ממה שאכן קרה במציאות. לסיכום הסעיף הזה – השיפורים הטכנולוגיים, הרלוונטיים לתקשורת ההמון, נים, חיזקו את הקשר בין מה שקורה בשטח לבין הצופה. המסר התקשורתי הרבה יותר רחב מבעבר ומגיע מהר יותר לצרכניו, אם כי אין בכך כדי להבטיח גם תכנים עמוקים יותר. זמינותם ונגישותם של

נציגי התקשורת לאתרי הקרבות – במיוחד בעימותים מוגבלים – מחייבות את המפקדים לקחת זאת בחשבון לפני כל פעולה צבאית ובמהלכה, שכן ישנה סבירות גבוהה שהם או פקודיהם ימצאו את עצמם פועלים מול מיקרופון או מצלמה. לשידורים הישירים האלה משדות הקרב יש השפעה גדולה על הצופים, וזו מתורגמת מייד לעמדות פוליטיות ולהשפעה על המנהיגים. כתוצאה מכך נראה לעיתים קרובות מהלכים בשטח, שאין בהם היגיון מבצעי, אלא תעמולתי

3. חוסר האיזון בנקודות המוצא

■ **צבא מול אזרחים.** בעימות המוגבל עומד צבא סדיר, לבוש מדים, מול ארגונים, שאנשיהם לבושים בבגדים אזרחיים. כאשר הצבא משיב באש לעבר מחבלים חמושים, שיורים מתוך קבוצות של מנהיגים, מצטלם הדבר כפתיחה באש של צבא לעבר המוני מפגינים לא חמושים – על כל המשתמע מכך מבחינה תדמיתית. לכלי התקשורת קשה מאוד לחשוף את האמת במקרים כאלה, וצבא הנקלע לסיטואציה כזאת חייב להיות מודע פוטנציאל הנזק הגלום בה.

■ **הסתה מול אמינות.** ארגונים נוטלים על עצמם פחות רסנים ובלמים מאשר מדינות בכל הנוגע לפרסום עובדות שקריות ודברי הסתה. ארגון תמיד יכול להפריח "דיעות" חסרות שחר, והן יזכו לאזכורים בכלי התקשורת ולו רק בגלל

מזרותן (למשל, הטענות שישראל משתמשת באור רניום מדולל נגד הפלשתינים ומחלקת ממתקים מורעלים לילדים, ושחיי לים ישראלים אונסים נשים פלסטיניות כמעשה שגרה כדי לגרום להוקעתן מתוך החברה שבה הן חיות).

4. אופיים של תקשורת ההמונים ושל קהל היעד שלה

הדיווחים שמעבירה תקשורת ההמונים הם לרוב רדודים, לכל היותר דרמטיים ולפעמים אף חד-ממדיים. הרדידות הזאת נובעת גם משום שצרכני התקשורת אינם מבקשים מידע מעמיק יותר, אלא נוטים בעיקר לסנסציות ול"סקופים". כלי התקשורת המתחרים אלה באלה משתדלים לספק את דרישת הקהל, ועיקר המאמץ שלהם מוקדש להשגת ראשוניות ובלעדיות. מובן שהרצון לדווח ראשוניים בא על חשבון בדיקות לעומק של אמינות הידיעות המגיעות למערכת.

מאפיין זה של התקשורת פועל לטובת הארגונים ולרעת הצבאות. הסיבה: בעוד שארגון יכול להוציא תגובה בן-רגע לכל אירוע בלי לדאוג יותר מדי ביחס לשאלות של מהימנות, הרי בצבא – במיוחד של מדינה מערבית – קודמים לפרסום תהליכי בדיקה ואישור ממושכים. זו הסיבה שמערכת דוברות של צבא במהלך מלחמה – ובמיוחד בעימות מוגבל – היא לרוב מגיבה באופיה. את המגבלה הזאת ניתן להקנות על-

די כך שזמן התגובה לאירוע תקשורתי יהיה מינימלי. זאת ניתן להשיג רק על-ידי חינוך המפקדים לתת מענה מיידית לסוגיות תקשורתיות המועלות בפניהם – בין אם על-ידי הממונים עליהם ובין אם ישירות על-ידי הנציגים של כלי התקשורת.

נקודה אחרונה זו חשוב להדגיש במיוחד: לכלי התקשורת ולצרכני התקשורת אין לרוב זמן לחכות להודעות של הדוברים הרשמיים – דוגמת דובר צה"ל – שיינתנו לאחר בדיקות מעמיקות. כתוצאה מכך נדרשים לא פעם המפקדים בשטח לתפקד כדוברים – תפקיד שרבים מהם רואים כבזבז זמן נוכח משימות הלחימה המוטלות עליהם. גישה כזאת עלולה להניב תבוסות בקרב התקשורת, שכפי שכבר הודגש הוא חשוב – במיוחד בעימות המוגבל – לפחות כמו הקרב הפיזי.

כדי להתגבר על הבעיה הזאת יש להגביר את מודעותם

של המפקדים לכך שהחזית התקשורתית היא חלק אינטגרלי משדה הקרב ולהכשירם לתת בעת הצורך מענה הולם לתקשורת. על המפקדים לדעת לתת מענה טוב ומייד למיקרופון או למצלמת הטלוויזיה, אחרת המשפט הרע של המפקד או אף של החייל היום יעשה את הכותרות הרעות של מחר. מענה חלקי נוסף הינו התייעוד המבצעי: לתת בידי הכוחות אמצעי צילום יעילים כדי לנסות להביא

את התמונה "מהצד שלנו" ולאפשר את העברתה במהירות לכלי התקשורת. כישלון בטיפול בתקשורת זהה לכל כישלון אחר בשדה הקרב, ותוצאתו עלולה להיות פגיעה במאמץ להשגת היעדים המדיניים. על המפקדים לזכור כל הזמן שבעימות מוגבל השגת ניצחון בשדה הקרב ללא השגת ניצחון בתחום התקשורת משולה לעיתים לתבוסה.

סיכום

אופיו של הקשר שבין העוסקים בלחימה לבין המדווחים עליה להמונים יש בו כדי לקבוע את גורלו של עימות מוגבל – לעיתים ללא קשר לתוצאותיהם של הקרבות הפיזיים המתנהלים בשטח. הקביעה הזאת נכונה במיוחד בעימות מוגבל – דוגמת זה שבו אנו מצויים כעת – שבו קיימת אסימטריה ברורה בין היריבים, כך שאהדת העולם נתונה באופן בסיסי לצד החלש יותר.

הכול החל במלחמת קרים

הקרב, ניצחו בשדה ההסברה בארה"ב – במידה רבה בשל העובדה שהכתבים לא ממש הבינו את המציאות שסביבם. במצב הזה היו אשמים גם מפקדי הצבא האמריקני, שלא טרחו לעדכן את הכתבים ולהציג להם את "התמונה הגדולה". באותה עת עדיין לא הבינו מפקדיו של הצבא האמריקני, שהתקשורת היא אחת החזיתות החשובות ביותר במלחמה מודרנית, ויש הטוענים שזאת הסיבה המרכזית לתבוסתם במלחמה.

לקחייה של מלחמת וייטנאם נלמדו היטב, והדבר בא לידי ביטוי בכל המלחמות שניהלו מדינות מערביות בשנות ה-80 וה-90. למשל, למלחמה באיי פוקלנד הוזמנה התקשורת, והיא שייטה אל שדה הקרב עם כוח המשלוח הבריטי, אך למעשה היו הכתבים ב"מעצר בית" על האוניות הבריטיות. הצנזורה הבריטית הייתה אגרסיבית והקפידה לא רק שלא יודלפו סודות צבאיים, אלא גם על כך שלא תהיה פגיעה כלשהי בפופולריות הרבה שלה וזכתה המלחמה בבריטניה. אבל האמת היא שלא היה צורך רב בצנזורה, שכן בתקופת המלחמה נשטפה העיתונות הבריטית בגל אדיר של פטריטיזם.

ב-25 באוקטובר 1983 פשטו כוחות אמריקניים על האי גרנדה. הפעם נהגו הממסד והצבא האמריקניים בתקשורת בהתאם לתוכנית דוברות יחסי ציבור שהוכנה מראש. עיקרה של התוכנית הזאת היה ששלביה הראשונים של הפשיטה ייערכו ללא נוכחות של כלי התקשורת, ואת מקומם יתפסו צוותי סיקור של הצבא. צוותים אלה הכינו חומר לעיתונות הכתובה, לרדיו ולטלוויזיה. רק לאחר שהסתיימו שלבי הלחימה הראשונים, הקריטיים, הוזמנו צוותים של התקשורת, אך פעולתם הייתה תחת מגבלות. מתוך מאות הכתבים שהגיעו לגרנדה הותר רק ל-15 מהם ללוות את המשך הפעולה החל מיומה השלישי. בעקבות כך הוקמה ועדת סיל, וזו בדקה במשך שבוע את התנהגות הממשל והצבא כלפי התקשורת במהלך הפשיטה. הוועדה קבעה פה אחד כי הייתה בגרנדה חריגה בהתנהגות הממשל והצבא מ"הדרך האמריקנית".

במלחמת לבנון (1982) הגיש צה"ל לעיתונות את מיטב השירותים. על רקע הדוגמאות של פוקלנד ושל גרנדה אין ספק שיחסה של ישראל לעיתונות בעת מלחמת לבנון היה הפתוח והמתחשב ביותר. בצבא היו מי שטענו שהיחס הזה הוליד במידה רבה את חילוקי הדעות בעם ביחס למלחמה.

ב-1991 פרצה מלחמת המפרץ השנייה והתנהלה בסטיליות תקשורתית מוחלטת. האמריקנים לא איפשרו לכתבים להתלות לנכחות הלוחמים, וכתוצאה מכך ניזונו אלה רק מהחומרים שמסרו להם הדוברים הרשמיים. לעיתים קרובות היה זה מידע מפוקפק לחלוטין – למשל על הצלחותיהם, כביכול, של "ציידי הסקאדים" – אבל לכתבים לא הייתה שום אפשרות לגלות את האמת ממקורות עצמאיים. האמת יצאה לאור רק לאחר המלחמה. למותר לציין שגם בצד העיראקי ניזונו הכתבים רק מפי הדוברים הרשמיים, והם ראו רק מה שהשלטונות רצו שהם יראו. אבל היחס הזה לעיתונות אינו בבחינת חידוש במדינות טוטליטריות.

באינתיפאדה – הן הראשונה והן זו הנוכחית – ישנה נוכחות מסיבית של תקשורת בשטח, והשפעתה על אופן התנהלותו של צה"ל היא עצומה. הסיבה: ישראל זקוקה מאוד לתמיכתה של דעת הקהל העולמית – ובמיוחד זו של ארה"ב – ושל מערב אירופה – וכל סיקור שלילי מהשטח עלול לפגוע בתמיכה הזאת.

לסיכום: מאז מלחמת קרים זכו רוב המלחמות לסיקור עיתונאי, אך חופש הפעולה של העיתונאים השתנה ממלחמה למלחמה. מהחופש הרב ביותר נהנו העיתונאים במלחמת וייטנאם, אך תוצאות הסיקור החופשי הזה הביאו לשינוי בגישה אל עיתונאים, וכיום משתדלות גם המדינות הדמוקרטיות ביותר – דוגמת ארה"ב ובריטניה – לשלוט בעת מלחמה שליטה מלאה במידע המגיע לעיתונאים ודרכם לכלי התקשורת. כאשר הדבר אינו אפשר – כמו באינתיפאדה – מתייחסים אנשי הצבא לעיתונאים כאל שחקנים מרכזיים, שאותם יש לקחת בחשבון בכל הערכת מצב.

המלחמה הראשונה, שזכתה לסיקור עיתונאי צמוד בהתאם לאמות מידה מודרניות, הייתה מלחמת קרים, שהתנהלה בשנים 1856-1857. כתב של ה"טיימס" הלונדוני, ויליאם ראסל, הצטרף לחיל המשלוח הבריטי ודיווח בעיקר על המתרחש בצבא הבריטי. לעורכו דיווח גם על ההזנחה האיומה שממנה סבלו החיילים הבריטים ועל תפקודו הלוקי של מפקד חיל המשלוח הבריטי. עורך ה"טיימס" התלבט אם לפרסם את הדיווחים האלה של כתבו ולבסוף מסר אותם לקבינט ולחברי הפרלמנט. לאחר שהסתיימה המלחמה, נפתחה חקירה ציבורית על תפקודו של מפקד כוח המשלוח הבריטי, ובעקבותיה הוא הודח.

את מלחמת האזרחים האמריקנית (1861-1865) סיקרו לא כתב אחד, אלא מאות משני צידי המתרס. אולם הכתבים לא נהנו תמיד מחופש פעולה. במקרים רבים נעו מהם המפקדים לבצע את עבודתם ובמקרים אחרים הם הטילו עליהם צנזורה או אף הכתיבו להם מה לדווח – בין היתר מתוך רצון להעביר לאויב מידע שגוי. למרות זאת הפך הסיקור העיתונאי לחלק בלתי נפרד מהמלחמה, וההנהגות – בשני הצדדים – למדו לכבד את כוחה של העיתונות.

במלחמת העולם הראשונה עלתה לראשונה שאלת זכותם ומעמדם של הכתבים הזרים – אלה המסקרים את מלחמתה של מדינה, שאין הם אזרחיה. בסופו של דבר הוכרה זכותם של הכתבים הזרים לבצע את עבודתם – במיוחד במדינות הדמוקרטיות.

ההבדלים בין המדינות הדמוקרטיות לטוטליטריות ביחס לעבודה העיתונאית בלטו עוד יותר במהלך מלחמת העולם השנייה. בגרמניה הנאצית ובברית המועצות הייתה התקשורת חלק מהמנגנון השלטוני ושירתה אותו ללא סייג. במדינות הדמוקרטיות הוסיפה העיתונות להיות חופשית – בכפוף לשיקולי צנזורה – אם כי היא רתמה את עצמה, מרצונה, למאמץ המלחמתי והשתדלה מאוד להיות "פטריוטית". ביקורת על החלטות מדיניות או על מהלכים בשטח כמעט שאי אפשר היה למצוא גם בתקשורת של הדמוקרטיות.

בתחילת מלחמת קוריאה לא הופעלה צנזורה על הכתבים לאור הניסיון החיובי שנצבר איתם במלחמת העולם השנייה. אולם מפקדים בשטח ביצעו צנזורה פרטית על כתבות העיתונאים ששהו בתחומם. במלחמת קוריאה לבשו הכתבים האמריקנים מזים, ואחדים מהם אף היו חמושים בנשק. בעקבות שורה של כישלונות ושל נסיונות הופעלה צנזורה צבאית ממוסדת.

מלחמת וייטנאם נחשבת לאבן דרך חשובה בעבודת העיתונאים במלחמה. הניסיון שצברה התקשורת במלחמת קוריאה ובעת פלישת הנפל ל"מפרץ החזירים" בקובה וכן שינויים טכנולוגיים שינו את "כללי המשחק" בין העיתונאים לבין הממשל ובינם לבין אנשי הצבא. הודות לנוכחותם של צוותי טלוויזיה בשדות הקרב בוויטנאם יכול היה כל אמריקני – ולמעשה כל בעל טלוויזיה בעולם – לראות את המלחמה בסלון ביתו, וכתוצאה מכך כונתה המלחמה LIVING ROOM WAR (מלחמת סלון). התחרות בין רשתות הטלוויזיה על ה"חומרים" שתצליח כל אחת מהן להביא לציבור הייתה כוח מניע אדיר, שהפך את הסיקור העיתונאי של המלחמה לאגרסיבי ביותר. העיתונות, שבויטנאם זנחה את הגישה הפטריוטית, עשתה כל שיכולתה כדי להביא את שדה הקרב ה"צבעוני", הרעשני והמדמם לביתו של כל צרכן תקשורת בעולם.

לסיקור הטלוויזיוני של המלחמה הייתה השפעה עצומה על דעת הקהל בארה"ב, אף שהוא לא הצטיין באמינות רבה. השאיפה העיתונאית לצבע ולרעש – כמעט ללא מגבלות של ביטחון שדה ושל צנזורה – הביאה אל ציבור צרכני התקשורת קטעי סיקור עיתונאיים מאלפים, שהיו חסרים את הראייה הכוללת והאמיתית של מצב הכוחות ושל מלחמתם בוויטנאם. למעשה, עודף מידע פרטני וססגוני הסתיר את התמונה האמיתית של המלחמה. למשל, מתקפת הטט הוצגה כהצלחה של צפון וייטנאם, אף שמבחינה צבאית היא הייתה כישלון מוחלט. למרבה האירוניה, הישגה היחיד של מתקפת הטט היה הסיקור שהיא קיבלה בארה"ב, ואשר זיעזע את דעת הקהל האמריקנית. צפון וייטנאם והווייטקונג, שנחלו כישלון חרוץ בשדה

